

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 2015

88/2015

L a k i

todistajansuojeluohjelmasta

Annettu Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 2015

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Todistajansuojeluohjelma

Todistajansuojeluohjelma on poliisin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa toteuttama ohjelma, jossa henkilöä suojellaan henkeen tai terveyteen kohdistuvalta vakavalta, laittomalta uhalta.

Suojeltavalla tarkoitetaan todistajansuojeluohjelmassa olevaa henkilöä.

2 §

Todistajansuojeluohjelman aloittaminen

Todistajansuojeluohjelma voidaan aloittaa henkilön suojelemiseksi, jos henkilöön tai hänen läheiseensä kohdistuu vakava hengen tai terveyden uhka rikosasiassa kuulemisen tai muun syyn vuoksi ja uhkaa ei voida tehokkaasti torjua muilla toimenpiteillä.

Ohjelman aloittaminen edellyttää lisäksi, että 1 momentissa tarkoitettu henkilö:

1) on saanut selvityksen ohjelman keskeisestä sisällöstä ja tässä laissa säädetyistä ohjelman lopettamisen edellytyksistä;

2) on antanut kirjallisen suostumuksensa ohjelman toteuttamiseen ja siihen sisältyviin toimenpiteisiin;

3) on antanut selvityksen todistajansuojeluohjelman toteuttamiseen vaikuttavista henkilökohtaisista olosuhteistaan ja oikeudellisista velvoitteistaan; ja

4) arvioidaan soveltuvaksi ohjelmaan.

3 §

Todistajansuojeluohjelman päättyminen

Todistajansuojeluohjelma päätetään suojeltavan pyynnöstä tai jos sen jatkuminen on ilmeisen tarpeetonta.

Ohjelma voidaan päättää myös, jos suojeltava omalla käyttäytymisellään osoittaa piittaamattomuutta omasta turvallisuudestaan tai jos suojeltava on laiminlyönyt 2 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetyin tiedonantovelvollisuutensa olennaisella tavalla antamalla tietoisesti vääriä tai harhaanjohtavia tietoja ohjelman kannalta merkityksellisestä seikasta.

Suojeltavalle voidaan antaa kirjallinen varoitus ennen ohjelman päättämistä 2 momen-

tin perusteella. Suojeltavalle on ilmoitettava, että varoituksen noudattamatta jättäminen voi johtaa ohjelman päättämiseen.

4 §

Henkilökohtainen suojelusuunnitelma

Poliisi laatii yhdessä suojeltavan kanssa henkilökohtaisen kirjallisen suojelusuunnitelman.

Suojelusuunnitelmaan kirjataan keskeiset toimenpiteet todistajansuojeluohjelman toteuttamiseksi. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi suojeltavan sijoittaminen uudelle paikkakunnalle, asunnon järjestäminen, turvalaitteiden sijoittaminen suojeltavan kotiin ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen liittyvä neuvonta.

Todistajansuojeluohjelman toteuttamiseksi valittavien yksittäisten toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa niillä tavoiteltavaan hyötyyn sekä niiden vaikutuksiin muun muassa suojeltavan yksityisyyteen, elämänlaatuun ja toimintakykyyn sekä toimenpiteiden aiheuttamiin kustannuksiin ja muihin kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Suojelusuunnitelmasta tulee ilmetä, kuinka suojeltava voi itse käyttäytymisellään myötävaikuttaa oman turvallisuutensa ylläpitämiseen. Suojelusuunnitelmaan kirjataan myös, miten suojeltavan tavoitettavuus hänen oikeudellisten velvoitteidensa toteutumiseksi järjestetään.

Suunnitelmasta tulee myös ilmetä, että suojeltava on saanut 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot todistajansuojeluohjelmasta sekä antanut 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun kirjallisen suostumuksensa ohjelman toteuttamiseen.

5 §

Rekisterimerkinnät ja asiakirjat

Poliisi voi tehdä ja valmistaa suojeltavalle toista henkilöllisyyttä tukevia vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä rekisterimerkintöjä ja asiakirjoja, jos se on välttämätöntä todistajansuojeluohjelman toteuttamiseksi.

Poliisi voi myös käyttää vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja, tehdä ja käyttää vää-

riä, harhauttavia tai peiteltyjä rekisterimerkintöjä sekä valmistaa ja käyttää vääriä asiakirjoja, jos se on välttämätöntä todistajansuojeluohjelman tai sitä toteuttavan poliisimiehen suojaamiseksi.

Poliisin on pidettävä luetteloa tekemistään merkinnöistä ja valmistamistaan asiakirjoista. Poliisin on huolehdittava merkintöjen oikaisemisesta sen jälkeen, kun merkinnät eivät ole enää välttämättömiä todistajansuojeluohjelman toteuttamiseksi. Suojeltavan on tällöin luovutettava 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat poliisille.

6 §

Suojeltavan asunnon ja sen lähiympäristön valvonta

Poliisi voi suojeltavan suostumuksella valvoa suojeltavan asuntoa ja sen välitöntä lähiympäristöä kameran tai muun paikkaan sijoitetun teknisen laitteen, menetelmän tai ohjelmiston avulla, jos se on välttämätöntä suojeltavan henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi. Suojeltavan asunnon ja sen lähiympäristön valvonnasta ei tarvitse ilmoittaa sivullisille.

Valvonta on lopetettava viipymättä, jos se ei ole enää välttämätöntä suojeltavan henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

7 §

Sopeutumisasiavustus

Suojeltavalle maksetaan valtion varoista taloudellista avustusta toimeentulon ja itsenäisen elämän turvaamiseksi, jos suojeltava ei voi saada turvallisuuttaan vaarantamatta toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien sosiaaliturvatuksien avulla tai muulla tavalla.

8 §

Todistajansuojeluohjelmaa koskeva ilmaisukielto

Sivullista, joka tehtävänsä tai asemansa johdosta on avustanut tai jota on pyydetty avustamaan todistajansuojeluohjelman toteuttamisessa, voidaan kieltää ilmaisemasta ja

hyväksikäyttämästä tämän lain nojalla toteutettavia toimenpiteitä koskevia tietoja, jos se on tarpeen todistajansuojeluohjelman toteuttamiseksi.

Ilmaisukiello on voimassa toistaiseksi. Kielto on peruutettava, kun se ei ole enää tarpeen ohjelman toteuttamiseksi. Kielto ja sen peruuttamista koskeva päätös on annettava saajalleen todisteellisesti tiedoksi.

Rangaistus ilmaisukiellon rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rangaistusuhasta on ilmoitettava kiellon antamisen yhteydessä.

9 §

Virka-avun antaminen

Viranomaisen on annettava poliisille makсутta tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tarpeellista virka-apua.

10 §

Vajaavaltainen suojeltava

Tätä lakia sovellettaessa vajaavaltaisen puhevaltaan ja mielipiteen huomioon ottamiseen sovelletaan, mitä holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) ja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) säädetään.

11 §

Edunvalvojan määrääminen alaikäiselle

Alaikäiselle on määrättävä tätä lakia koskevaa päätöksentekoa varten edunvalvoja huoltajan sijasta, jos:

1) on perusteltu syy olettaa, ettei huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua asiassa; ja

2) edunvalvojan määrääminen on tarpeen asian selvittämiseksi tai muutoin lapsen edun turvaamiseksi.

Poliisi tekee hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi. Edunvalvojan määrää tuomioistuimien. Edunvalvojan määräämiseen sovelletaan, mitä holhoustoimesta annetussa laissa

tai muussa laissa säädetään sijaisen määräämisestä edunvalvojalle.

Poliisi vastaa edunvalvojan määräämisestä aiheutuneista kustannuksista sekä edunvalvojan palkkiosta.

12 §

Todistajansuojeluohjelmaa koskeva päätöksenteko

Keskusrikospoliisin päällikkö päättää todistajansuojeluohjelman aloittamisesta ja päättämisestä sekä 5 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden käyttämisestä.

Keskusrikospoliisin todistajansuojeluohjelmasta vastaava päällystöön kuuluva poliisimies päättää 3 §:n 3 momentissa sekä 4 ja 6—8 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden käyttämisestä.

13 §

Todistajansuojeluohjelmia koskeva rekisteri

Keskusrikospoliisi pitää sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitoa varten todistajansuojeluohjelmia koskevaa rekisteriä, johon kuuluvat myös toiminnassa syntyneet talletteet ja muut asiakirjat. Jollei tässä laissa toisin säädetä, rekisteriin talletettujen henkilötietojen salassapitoo ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia (523/1999).

Siitä riippumatta, mitä poliisin hallussa olevien rekisterien ja muiden asiakirjojen käytöstä ja tietojen luovuttamisesta niistä muualla laissa säädetään, todistajansuojeluohjelman toteuttamiseksi saatuja salassa pidettäväksi säädettyjä tietoja saa käyttää ja luovuttaa vain, jos se on välttämätöntä todistajansuojeluohjelman toteuttamiseksi tai suojeltavaan kohdistuvan rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi.

Sen lisäksi, mitä henkilötietolaissa säädetään, rekisteröidyn tarkastusoikeutta voidaan rajoittaa, jos tarkastusoikeuden toteuttamisesta voi todennäköisin syin seurata vakava uhka suojeltavan tai muun henkilön turvallisuudelle.

Tässä laissa säädettyjä tai tämän lain toimeenpanoon liittyviä tehtäviä hoidettaessa saatujen ja laadittujen asiakirjojen ja niihin sisältyvien tietojen salassapitoon sekä näiden tehtävien hoidossa saatuja tietoja koskevaan vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22—24 ja 35 §:ää myös silloin, kun asiakirja on muun kuin mainitun lain 4 §:ssä tarkoitetun viranomaisen hallussa.

14 §

Todistajansuojeluohjelman toteuttamisen valvonta

Poliisihallitus valvoo tämän lain noudattamista.

Keskusrikospoliisin on annettava Poliisihallitukselle vuosittain kertomus tämän lain nojalla tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä.

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 2015

Tasavallan Presidentti
SAULI NIINISTÖ

Sisäministeriön on annettava eduskunnan oikeusasiamiehelle vuosittain kertomus tämän lain nojalla tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä.

15 §

Muutoksenhaku

Tämän lain 3 §:n mukaiseen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muuhun tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2015.

Sisäministeri *Päivi Räsänen*